

MEZEI ZSOLT

A Pápai Református Kollégium veszteségei a második világháborúban

A MAGYAR ISKOLATÖRTÉNET egyik legsötétebb és legtragikusabb esztendeje az 1944/45-ös tanév volt. A front végigsöpört az országon, a német, majd az orosz katonai megszállás, az átvonuló csapatok pusztítása, kegyetlenkedése, az ország kirablása rettenetes károkat okozott mind emberéletben, mind az iskolák fizikai állapotában. A bombázások, a beszállások, az oktatási intézmények hadikórházzá alakítása, a tanárok és fiatal növendékek frontra hurcolása, a zsidó származású tanulók és oktatók deportálása megtizedelte az oktatási rendszert. Az iskolákat általában 1944. október 30-án zárták be Rajnis Ferenc, a Szálasi-kormány vallás- és közoktatásügyi miniszterének rendeletére. A front áthaladása után — a helyi viszonyoknak megfelelően — általában csonka tanári karral, de elindult a tanítás a sok helyütt romos iskolaépületekben.

A Pápai Református Kollégium intézményeit (teológiai akadémia, gimnázium, kereskedelmi középiskola), valamint a Református Nőnevelő Intézet tagozatait (tanítónőképző, leánylíceum, polgári leányiskola, gyakorló elemi/általános iskola) is érzékenyen érintették a háborús viszonyok. Az 1943/44-es tanév a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 9222/1943. VKM. sz. rendelete értelmében csak november 3-án kezdődött el, s a német megszállás miatt már 1944. április 1-jével véget is ért (8550/1944. VKM sz.) Az órarendet — a rendkívüli viszonyok miatt — az év folyamán kilencszer (!) kellett megváltoztatni, de a tanárok magas óraszámja miatt a megfelelő beosztást így sem sikerült elérni. Az iskola pincéjében 60–70 személy befogadására alkalmas légoltalmi helyiséget alakítottak ki, amely legalább a bejáró tanulók egy részének elhelyezését lehetővé tette. A tanév utolsó három hónapja a folytonos légiriadók jegyében telt, amelyeket az épületben fenntartott állandó rádiószolgálat előre jelzett. Sokszor előfordult, hogy a tanítást már a délelőtti órákban félbe kellett szakítani, s így akár két-három óráig, vagy egész délelőtt is szünetelt a tanítás. Az egyébként is megrövidített iskolai év így még kurtább lett.

1944. június 10-én a szombathelyi hadtestparancsnokság intézkedése folytán a Kollégium főépületét — a fizika- és természetrajzi szertár, valamint az új tornaterem kivételével — az 528. számú hadikórház céljaira lefoglalták. A taneszközöket és a berendezést el kellett távolítani az épületből. A berendezés nagy részét az Ótemplomban raktározták el, a főiskolai könyvtár anyaga az újtemplom padlására és magánszemélyekhez került. A gimnázium és a kereskedelmi középiskola igazgatósága a Nőnevelő Intézetbe költözött át, itt, kényszerű társbérletben, szűkös körülmények között kezdték meg az 1944/45. iskolai tanévet, amely azonban nem tartott sokáig.

Az iskolai évet 1944. szeptember 9-én nyitották meg a nőnevelőben, szeptember 10-étől állandó légiriadók szakították meg az oktatást, majd október 12-én a honvédség a leányinternátust is igénybe vette. A bennlakókat hazaküldték, a helybéliekkel azonban október 28-áig folytatták a tanítást. Ekkor ennek is véget kellett vetni, mert az intézetben hadikórházat rendeztek be. A tanítást csak 1945. április 24-én indították újra (VKM 56.001/1945. sz. rendelet), de az órákat nem az iskolában, hanem a református templomban, az egyház gazdasági hivatalában és tanácstermében tartották.

Az alább idézendő források közül csak az 1947/48. évi kollégiumi értesítők jelentek meg nyomtatásban, a többi csak kéziratos formában maradt fenn. Többek között ez teszi indokoltá közzétételüket, hiszen olyan információkat tartalmaznak, olyan képet festenek a világháború utáni esztendőkké kollégiumi életéről, amelyek más forrásból — lévén azok sok más dokumentummal együtt elvesztek — nem rekonstruálhatók. A tanári testület, amely ezeket a géppel és kézzel írott értesítőket igen nehéz körülmények között elkészítette, ugyanolyan lelkiismeretesen dolgozott, mint a békeévek során. Sajnos, a gimnázium 1944/45. évi értesítője nem maradt ránk (ha készült ilyen egyáltalán), de a nőnevelő intézeté igen, s ebből sok körülmény megismerhető, valamint a későbbiekben — 1945/46, 1946/47 stb. — is számos utalás található a gimnázium 1944/45-ös tanévére vonatkozóan. Jelen közlésünkben a következő értesítőkből idézünk:

- *A Dunántúli Református Egyházkerület pápai gimnáziumának értesítője az 1945/46. – 1946/47. iskolai évről.* Szerkesztette Rab István igazgató. Pápa, 1946. (gépiratok)
- *A Dunántúli Református Egyházkerület pápai kereskedelmi középiskolája évkönyve az 1944/45. isk. évről.* Szerkesztette dr. Sándor József mb. igazgató. (gépirat)
- *A Dunántúli Református Egyházkerület pápai kereskedelmi középiskolája, kereskedelmi leányközépiskolája és a felnőttek kereskedelmi középiskolájának évkönyve az 1945/46. iskolai évről.* Szerkesztette dr. Sándor József mb. igazgató. (gépirat)
- *A pápai református nőnevelő intézet leányliceumának és tanítónőképző intézetének évkönyve az 1944/45. – 1945/46. – 1946/47. iskolai évről.* Szerkesztette dr. Horváth Endre igazgató. (gépiratok)
- *A Dunántúli Református Egyházkerület pápai főiskolájának — theol. akadémia, gimnázium, kereskedelmi középiskola és a vele kapcsolatos felnőttek kereskedelmi középiskolája, leányliceum, tanítónőképző és gyakorló általános iskola, polgári leányiskola, általános leányiskola és általános fiúiskola — évkönyve az 1947/48. iskolai évről.* Az iskola fennállásának 417. évében szerkesztették: Dr. Benedek Sándor theol. akad., Dr. Hencze Béla gimnáziumi, Dr. Sándor József keresk. középisk. mb., Dr. Horváth Endre leányliceum, tanítónőképző, Ligárt Ida polg., ált. leányisk., Dr. Gergely Ferenc ált. fiúiskolai igazgatók. Pápa, 1948.

I. A KOLLÉGIUM EMBERVESZTESÉGEI

A kollégium főépületében 1996-ban helyezték el azt az emléktáblát, amely a teológiai akadémia, a gimnázium és a nőnevelő intézet azon növendékeinek állít emléket, akik a második világháború borzalmainak estek áldozatul — akár a fronton, akár koncentrációs táborokban. Az emléktáblát az iskola, az öregdiákok és a hozzátartozók közösen állították. Egy évvel később, 1997-ben felvatták Szervátiusz Tibor Kosuth-díjas szobrászművész alkotását, amely a tábla közelében látható.

Az emléktábla felirata:

A PÁPAI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM ÉS NŐNEVELŐ INTÉZET
MÁSODIK VILÁGHÁBORÚS HŐSI HALOTTAI ÉS ÁLDOZATAI

TANÁROK

CSIPÓ LAJOS
FUTÓ ISTVÁN
KÓRÓS ENDRE
KÓRÓS ENDRÉNÉ
SZAKOLCZAI (PITZE)
GUSZTÁV
TÓTH LAJOS
ZSADON LÁSZLÓ
BARÁTH SÁNDOR
(PEDELLUS)

TANULÓK

BAKÓ JUDIT
BAKÓ LAJOS
BALÁZS JENŐ
BALÁZS JÓZSEF
BALOGH ZOLTÁN
BARABÁS ÁRPÁD
BARANYAY SÁNDOR
BASS TIBOR
BECK ANDOR
BECK DÁNIEL
BECK ISTVÁN
BESS LÁSZLÓ
BIHARI FERENC
BIHARI MÁRTA
BIHARI MIHÁLY
BISCHITZ PÉTER
BODÓ ÉVA
BODOLAY SÁNDOR
BOTH ISTVÁN
BŐHM MIKLÓS
BŐHM PÁL
BŐHM ZOLTÁN
BŐRÖCZKY SÁNDOR

BRUDER ÁGNES
BUXBAUM SÁNDOR
CZUCZOR PÁL
CSÁSZÁR SÁNDOR
CSATÁRI DÉNES
CSILLAG IZIDOR
CSILLAG JÓZSEF
CSONKA LÁSZLÓ
CSUKÁS KÁLMÁN
DEUTSCH BÉLA
DEUTSCH LÁSZLÓ
DEUTSCH MARIANNE
ERŐD JÁNOS
FARKADY LAJOS
FEHÉR MIKLÓS
FELLNER JUDIT
FERENCZY LÁSZLÓ
FITTLER SÁNDOR
FODOR ISTVÁN
FODOR TIVADAR
FRANKL IMRE
FÜLÖP SÁNDOR
GÁNCSSY GYULA
GÁSPÁR JÓZSEF
GEÖBEL LÁSZLÓ
GRÜNBAUM IMRE
GUTTMANN SÁNDOR
HERCFELD SÁNDOR
HIRSCH JENŐ
JAKOB IBOLYA
JERFFY ERVIN
JÓKAY-IHÁSZ MIKLÓS
JURICKAY SÁNDOR
KAISER KATALIN
KÁJEL JÓZSEF
KALMÁR ZOLTÁN
KALOCSAI ISTVÁN
KÁNTOR GYULA

KARDOS JÓZSEF
KARDOS KÁROLY
KAUFMANN ÁRPÁD
KAUFMANN ELEMÉR
KAUFMANN JUDIT
KELLNER LÁSZLÓ
KEMÉNY TAMÁS
KÉMERI NAGY IMRE
KENDE MAGDOLNA
KENDE MÁRTA
KEREKES KÁROLY
KERTI JÓZSEF
KIS KÁROLY
KISS DEZSŐ
KISS GÁBOR
KISS TIVADAR
KISS ZOLTÁN
KLEIN BÉLA
KLEIN MIKLÓS
KOHN MIHÁLY JENŐ
KOREIN ANNA
KOREIN GYÖRGY
KOVÁCS ZOLTÁN
KOVÁTS IVÁN
KOZMA ISTVÁN
KURDY LÁSZLÓ
KÜRSCHNER ZSUZSA
LANTAY VINCE
LÁNYI JENŐ
LÁNYI JENŐNÉ
LÁSZLÓ JÁNOS
LÁSZLÓ SÁNDOR
LEIPNIK ÁGNES
LÓWY PÁL
MÉCS (MITS) KORNÉL
MÉSZÁROS LÁSZLÓ
MÉSZÁROS MIKLÓS
MIKOLÁS ANDOR

MIKOLÁS BÉLA
MOLNÁR ELEK
MOLNÁR ELEK
MÓRI KÁLMÁN
NAGY FERENC
NAGY JÁNOS
NAGY JENŐ
NAGY KÁROLY
NAGY KORNÉL
NAGY LÁSZLÓ
NAGY LÁSZLÓ
NEMES ISTVÁN
NÉMETH ISTVÁN
NÉMETHI FERENC
NEULANDER ÁGNES
NEUMANN BENŐ
NEUMANN GÁBOR
ÓLÉ GYULA
OSVÁTH IMRE
PAP KOVÁCS FERENC
PÁPAI LAJOS
PARAG ISTVÁN

PATAKY LÁSZLÓ
PÉTER JÁNOS
PETHŐ ENDRE
POLITZER JÓZSEF
RADNAI LÁSZLÓ
S. RÉDEY ISTVÁN
RÉPÁSI CSÁKI JÁNOS
ROSENBERG JÁNOS
SAS JÓZSEF
SCHMIDT BÉLA
SCHMIEDEK FERENC
SCHULZ FERENC
SEBESTYÉN BÉLA
SELINKÓ OTTÓ
SIMÓ PÁLINKÁS LÁSZLÓ
SOMLÓ ELEONÓRA
SOMOGYI LAJOS
SOMOGYI ZOLTÁN
SONNENFELD SÁNDOR
STEINER PÁL
STEINER VERONIKA
STEINER VILMOS

STEPHAICH TIBOR
SZALAI FERENC
SZALAY SÁNDOR
SZÉKELY GYULA
SZELESTEI ZOLTÁN
SZILASSY SÁNDOR
SZOKODI ELEK
TAKÁCS MIKLÓS
TAPSONYI KÁLMÁN
TARR ISTVÁN
TATAY SÁMUEL
TÓTH ISTVÁN
TÖMBÖL JÓZSEF
TÖRÖK LAJOS
TÖRÖK MIHÁLY
TÖRZSÖK LÁSZLÓ
TROMBITÁS VILMOS
VARGA SZILÁRD
VÖDRÖS FERENC
WEITZNER TAMÁS

ÁLLÍTTATTÁK:
AZ ISKOLA, AZ ÖREGDIÁKOK ÉS A HOZZÁTARTOZÓK.
1996.

„MEGFOGYVA BÁR, DE TÖRVE NEM,
ÉL NEMZET E HAZÁN.”
VÖRÖSMARTY MIHÁLY: SZÓZAT

II. A KOLLÉGIUM ANYAGI ÉS TÁRGYI VESZTESÉGEI

TEOLÓGIAI AKADÉMIA ÉS GIMNÁZIUM
1945/46

Az iskola épülete. A múlt iskolai év hanyattatásai, szétagoltsága után a tanítást végre saját épületünkben kezdhettük meg, sőt vendégül fogadtuk a ref. leányliceum-tanítónőképző intézetet és a ref. polgári leányiskolát is. A sok gondban és költségben, mellyel az épület elpusztult bútorainak, üvegezésének, legszükségesebb használati tárgyainak pótlása járt, segítségünkre volt a VKM is, az intézet részére kiutalt dologi államsegélyekkel, de még mindig sok a hiány a felszerelésben.

Az iskolai munka az állami tanterv szerint folyt megszakítás nélkül, kivéve a január 20–február 28-ig terjedő időszakot, amikor a szűkös fűtőanyag volta miatt át kellett térnünk a minden másnapos tanításra. (...)

1. *Könyvtárak.* Az intézet valamennyi ifjúsági könyvtára teljesen megsemmisült. Az újjászervezés munkáját egyelőre csak azzal lehetett megindítani, hogy felhívtuk

az ifjúságot arra, hogy könyvgyűjteményéből ki-ki önkéntes adományokkal járuljon hozzá az ifj. könyvtárak helyreállításához. A főiskolai könyvtár, mely egyúttal tanári könyvtár is, kb. 25%-os kárt szenvedett. Megmaradt állománya még mindig különböző helyeken elraktározva rendezetlen helyeken van.

2. *Szertárak.* Az intézet valamennyi szertára teljesen megsemmisült. (...) [*Gimnáziumi értesítő, 1945/46. 6-7.*]

Fiúinternátus. Az internátus az 1945/46. isk. évben is működött Szűcs Dezső internátusi felügyelő-tanár vezetése alatt. (...) Az internátus működésével kapcsolatban mély hálával emlékezünk meg azokról a nagyrészen falusi kisgazdákról, akik az intézet tüzifájának beszállítását díjmentesen végezték. (...) [*uo. 44.*] (...) A bombázás okozta károk helyrehozása az anyagi eszközök elégtelensége miatt csak lassan halad előre. Az internátusi főépület kb. 1/4 része még az egész tanév folyamán tetőcserép nélkül volt. Egyébként is egész épület tetőzetének helyrehozása még igen jelentékeny munkát, költséget igényel. Ezenkívül még több súlyos kár vár helyrehozásra. A legszükségesebb ablaküvegezés megtörtént. Reméljük, hogy a jövő tanévben a károk helyrehozása terén több eredményről számolhatunk be. [*uo. 45.*]

Főiskolai köztartás. A háborús események következtében megsemmisült a köztartás egész felszerelése és berendezése. A rendkívüli nehézségek ellenére az iskolai év kezdetén mégis megindult az étkezés 70 fő részvételével, akinek száma a tanév folyamán 150-re emelkedett. Ingyenes lehetőséget ezidén senkinek sem tudott nyújtani a köztartás, minthogy kizárólag a fejadagonként beszállított természetbeniekre volt utalva. Ez havonta a következő volt: 13 kg kenyérliszt, 5 kg finomliszt, 1 kg zsír vagy olaj, 15 db tojás, 2 kg bab, 20 kg burgonya, 1 kg szalonna vagy ennek megfelelő egyéb élelemcikk és pénzhozzájárulás, melynek összege szeptemberben 500 P volt. Pénzfizetés alól a terítők mentesültek. [*uo. 45-46.*]

1946/47

Az iskola épületét a tanév folyamán a még szükségessé vált javításokkal teljesen alkalmassá tettük a tanítás zavartalan folytatására. A kályhákat mindenütt pótoltuk. A vízvezeték és a világítási hálózat is tervszerű és gondos javítás alá került, ami természetesen az ifjúság magatartására és egészségi állapotára is igen jótékony hatást gyakorolt. A javítások és pótlások kb. 35.000.- Ft-ba kerültek. Az üvegezés azonban a belső üvegezéssel azonban még kiegészítendő. Padokban is számottevő hiány van, de ezeket az épületünkben iskolázó nőnevelő intézet padjaival sikerült kellő számmra emelni. Egyéb még szükséges apróbb iskolabútorok beszerzése folyamatban van. A reálgazdálkodás fejlődésével a szétváló osztályok számára mindig nehezebb lesz termet biztosítani. [*Gimnáziumi értesítő, 1946/47. 10.*]

...örömmel kell megállapítani, hogy ifjúságunk nagy lelkesedéssel ajánlotta fel segítőkészségét és végezte munkáját a háborúban elpusztult testvér Nőnevelő-intézet újjáépítésében. Osztályonként 800-1000 munkaóra felajánlásával és teljesítésével jelentős mértékben hozzájárultak a testvérintézet megmentéséhez. [*uo. 11.*]

A helybeli tanulók a nyári szünet alatt nagy buzgósággal segédkeztek a főiskolai könyvtár szétszórt anyagának összehordásában, valamint az intézeti szertárak rendezésében. [uo. 11.]

Könyvtárak, szertárak. A III. osztály osztálykönyvtára részben az olvasás céljaira az iskolai év tartamára önkéntesen felajánlott és begyűjtött szépirodalmi és ism. terjesztő munkákból, részben az osztály tanulóitól önkéntesen megajánlott egy forintos havi adakozásból vásárolt munkákból tevődött össze. A csak olvasásra felajánlott és a tanulók tulajdonát alkotó könyveket a tanulók az isk. év végén visszakapták: a közadakozásból vásárolt s továbbra is az osztály vagyonát alkotó művek száma 18 darab. A IV. o. osztálykönyvtára a háborús események következtében teljesen megsemmisült. A költségvetésben biztosított 200 Ft értékben 22 db új könyvet vásároltunk. A fiúk adományoztak 8 db könyvet. A gyarapodás tehát 30 db. A főiskolai nagykönyvtár állománya még nem állapítható meg. Az 1946-47. évben 88 kötettel gyarapodott. [uo. 12.]

Fizikai szertár. Kezelője Vásárhelyi Károly r. tanár. A háborús események következtében a fizikai szertár a szaktanárok beclése szerint mintegy 90%-os kárt szenvedett, a megmaradt szerek is több-kevesebb javításra szorulnak. A még használható eszközök rendezése és üveges szekrényekbe való elhelyezése már megtörtént, de még nem állítottuk össze. A fizikai előkészítő bútorzatát kijavítottuk, a szekrényeket beüvegeztettük, a még rendelkezésünkre álló összeget a megmaradt eszközök egy részének kijavítására fordítottuk. A szertár javára rendezett majális tiszta jövedelmének (523 Ft) felhasználása nagy segítséget jelentett. Gyarapodás: 1 db aneroid barométer 40 Ft értékben.

Rajz szertár. A rajz szertár kb. 90%-ban elpusztult. Megmaradt a könyv és bútorállomány 80%-a. az újjáépítés terén a plakátgyűjtés volt jelentős, bútorok rendbehozására 232 Ft-t, könyvbeszerzésre (17 db) 125.- Ft-t költöttünk.

A természetrajzi és vegytani szertár összegyűjtése folyamatban van. a rendezés és az állomány újra megállapítása megfelelő szekrények hiánya miatt még nem volt lehetséges.

Testnevelési szertár. A háború előtt az iskola két korszerűen berendezett, nagyméretű tornateremmel rendelkezett, s a szertári állomány minőség, mennyiség és érték tekintetében az első helyen állt az egész ország középfokú iskolái között. A harcok folyamán azonban ennek a mintaszerű felszerelésnek legalább 60%-a megsemmisült. A gondos és az egész környékre kiterjedő tervszerű utánjárással visszaszerzett szertári anyagból mindamelllett az egyik termet a tanév elején már kellően be lehetett rendezni, ami nemcsak a gimnázium, hanem további 7 testvériskola zavartalan testnevelési munkáját is biztosítani tudta. Gyarapodás a tanév folyamán: 8 ugrózsámoly, 1 ugrószekrény, 1 tomaló, 2 tornaszőnyeg behuzattatása vászonnal, a megrongált udvari tornaállvány és 1 rádió hangerősítő készülék megjavíttatása, 7 mászópózna felszerelése. Újabb beszerzések: 1 időmérő óra, 2 rugólabda, 2 asztalitenisz-háló, 8 fabábu, 1 diszkosz, 1 gerely, továbbá labdák, ugrólécek és egyéb apró szerelések összesen 2500 Ft értékben.

Történelem-földrajzi szertár. A szertár berendezése és állománya jóformán teljesen elpusztult. A berendezésből megmaradt 6 db térképtartó szekrény javítható állapot-

ban, továbbá 2 szekrény-alsórész, amelyek szakkönyvek és szemléltetőképek elhelyezésére szolgáltak. A könyvtári maradvány ezidő szerint nem állapítható meg, mert az esetleg megmaradt könyvek a Főisk. Könyvtár megmentett értékeivel összehalmozva, még rendezésre várnak. Igen súlyos veszteség érte a térképgyűjteményt, melynek állománya a pusztulás előtt 335 db volt, éspedig 115 db történelmi iskolai falitérkép és mintegy 220 db földrajzi falitérkép. Ezekből elég jó vagy némileg használható állapotban maradt 19 db magyar történelmi iskolai falitérkép, 11 db egyetemes tört. falitérkép és 22 db földrajzi falitérkép. Megmaradt továbbá 1 db globus rézmeridiánnal, használható állapotban. A szemléltetőképek teljesen elpusztultak. Vétel útján beszereztetett 6 db isk. falitérkép vászonra húzva, lécekkal, éspedig 3 db egyetemes történelmi falitérkép és 3 db földrajzi falitérkép 625 Ft értékben.

Zenei szertár. A háború alatt megsemmisült zenei szertár az 1946/47. isk. évben 760,87 Ft értékben gyarapodott. Hangjegyállványokat, kottákat, zenei szakkönyveket szereztünk be. Adományként 2 db hanglemezt kaptunk. A zenei szertár értéke kb. 3000 Ft. [uo. 13–15.]

Fotóköz. A tanév második felében alakult újjá a „Fejes Zsigmond főiskolai fotóköz.” A háború előtt szép eredményekkel működő fotóközt a semmiből kellett újjáteremteni, minthogy minden felszerelése megsemmisült. [uo. 17.]

Képzőtársaság. (...) Március 15-én a helybeli demokratikus ifjusági szervezetekkel egyetértésben műsoros délutánt rendezett, melynek jövedelmét az ugyanazon nap estéjén lefolyt zártkörű táncmulatság jövedelmével együtt nagyrésztben az elpusztult képzőtársasági könyvtár gyarapítására fordította. (...) A könyvtár gyarapítása — vásárlás útján — 30 kötet, 29 mű. A Képzőtársaság készpénzvagyonra 627,70 Ft. [uo. 18-19.]

Füüinternátus. Az internátus fenntartója a Dunántúli Ref. Egyházkerület s 70 férőhellyel rendelkezik. A várszerű, hatalmas falakkal épített internátusi épületben, amelyből a magyar szabadság és függetlenség történelmi levegője áramlik, egészséges, világos és száraz helyiségei vannak. Az utóbbi háborús idők bombázási kárai mintegy 20.000 Ft költséggel jórészt helyrehoztak, s így az épület tetőzete most már kielégítő s az erősen sérült két internátusi szoba is a jövő tanévre már használhatóvá válik. Azonban még elég jelentékeny sérülések, hiányok vannak, amelyeknek helyrehozása, pótlása komoly anyagi áldozatot igényel. [uo. 55.]

(...) Úgy nevelési, mint fegyelmzési szempontból komoly hiányt jelentett az a körülmény, hogy egy összejöveteli és szórakozóhelyiség nem állott a növendékek rendelkezésére, mert az ilyen célra használható helyiségben immár két év óta a Főisk. Könyvtár egy jelentős része fekszik. [uo.]

Főiskolai Köztartás. (...) Súlyos terhet jelent az intézmény épülete tetőzetének, ajtóknak, ablakoknak, vízvezetékálózatának javíttatása, ablakok beüvegezése. Sok nehézséget okoz a konyhafelszerelési tárgyak, edények hiánya. A legszükségesebbeket minden nehézség ellenére sikerült megjavíttatni, illetve pótolni. Az épületet érintő javításokra és pótlásokra fordított összeg 4137 Ft. Az étkezési és konyhafelszerelésre 3880 Ft-ot költöttünk: evőeszközök, tálak, tányérok, serpenyők stb. beszerzésére. Ezzel a költségvetési kerettel folytatjuk tovább a köztartás újjáépítését. [uo. 60.]

Ifjúságunk egy része a nyár folyamán önkéntes munkavállalással részt vett a Bakonyér szabályozásában, medrének kitisztításában, szept. 30-án 10 tanulónk részt vett a Nőnevelő-intézet romeltakarításában. (...) A gimnázium tanulói a Nőnevelő-intézet újjáépítéséért a megajánlott 4000 óra helyett 8000 munkaórát dolgoztak és gyűjtőíves gyűjtések által 1300 Ft-ot gyűjtöttek számára. A főiskolai 48-as bizottság közös munkatervének megvalósításaképp a pápai szekeres gazdák közreműködésével részt vettek a romeltakarításban és a Nőnevelő-intézet rendbehozatalában. (...) Az intézet két helyiségét lakhatóvá tették az altiszt számára. Segédkeztek a főiskolai könyvtár rendezésének és katalogizálásának mindmáig folyó nagy munkájában, valamint a szertárak rendbehozatalában. A legációk jövedelmeiből a nagylegátusok 5 Ft-ot, a kislegátusok 3.– Ft-ot ajánlottak fel három éven keresztül a Nőnevelő céljaira. [*Gimnáziumi értesítő, 1947/48. 19.*]

Az épület az utolsó évben sorozatosan végzett javító és pótló munkálatok eredményeként használható és a nevelő-oktató munka céljainak megfelelő állapotban van. (...) A legutolsó esztendei pótlási munkák különösen a világítás továbbfejlesztésében és az üvegezési munkálatokban nyilatkoztak meg. A lámpák fényerejét növeltük és egyeseket a szükségeshez mérten lennebb eresztettünk. Végre belső üvegezést kaptak az irodai helyiségeken és tanári szobákon kívül az északi-szányi tantermek. A pótló- és javítómunkálatokra az üvegezés által igénybe vett 8000.– Ft beleszámításával kb. 33.000.– Ft-ot költöttünk. Bútorzat szempontjából — bár egy-két szertári szekrényt rendbehozattunk — szekrényekre, székekre s újabb típusú padokra, valamint fogasokra és az igazgatói iroda teljes újjárendezésére volna szükség. Különösen szükség volna 100 db támlás székre, melynek hiánya ünnepélyek, szülői értekezletek stb. alkalmakor az összes rendelkezésre álló s tantermekben és irodákban megoszló 49 székünk meglepte mellett erősen érezhető. Ami a kisebb, de a nevelő-oktatáshoz nem csekélyebb jelentőségű felszerelési tárgyakat illeti: csaknem 100%-ban megsemmisült faliképek, szemléltető eszközök pótlása még nem történt meg. A VI. osztály termében lévő 7-8 görög-római tárgyú képen s az újabban előkerült irodalomtörténeti szemléltető-képeken kívül csak az ev. hittanteremben lévő néhány, a reformáció útját és terjedését szemléltető igénytelen kivitelezésű falikép áll rendelkezésünkre. [uo. 24.]

Könyvtárak, szertárak.

A gimnáziumban a háború előtt a következő iskolai könyvtárak voltak:

- a.) iskolai kézikönyvtárak (osztályonként I-IV. osztály számára)
- b.) kötelező olvasmányok könyvtára
- c.) képzőtársasági könyvtár
- d.) szertárak szakkönyvtárai
- e.) cserkészcsapat könyvtára
- f.) a tanári kézikönyvtár, mely a főiskolai könyvtár anyagának e célra megfelelő köteteiből tevődött össze.

A rendezés alatt álló főiskolai könyvtár kivételével és a főiskolai képzőtársasági könyvtár mintegy 100 kötetének kivételével a fennmondott könyvtárak mind megsemmisültek a maguk teljes egészében. A jelenben tehát a legszükségesebb tanári kézikönyvtárunk sincs, amely a tanárok önellenőrzéséhez, órára készüléséhez és továbbképzéséhez elengedhetetlen. Nem tudunk tanulóink kezébe könyvet adni, még a legszükségesebb irodalmi (házi) olvasmányokat, a magyar klasszikusokat sem; jó, ha a szaktanár egyet-egyed elő tud keresni belőlük a maga használatára. Az ifjúság olvasókedvét az elmúlt években kis, önkéntes adakozásból összehordott osztálykönyvtárakkal próbáltuk megoldani; ezeken kívül e célra még legfennebb az 50–60 kötetnyi gyarapodást elért, de 200 kötetet meg nem haladó, eredetileg képzőtársasági könyvtár (maradvány) szolgál, melyet a Képzőtárs. a legutolsó esztendőben a gimnáziumi 48-as önképzőkörnek adományozott. A főiskolai könyvtár veszteségei és rongálódásai — és így a tényleges jelenlegi állománya sem — még nem állapíthatók meg.

a.) *Történelem-földrajzi szertár*: Kezelője Szűcs Dezső. A történelem-földrajzi szertár megmaradt és eddig előkerült anyaga az 1946/47. évi gyarapodással együtt az év folyamán rendezést nyert, s a leltár is elkészült. Az 1947/48. iskolai évben szertári gyarapodás nem történt (...)

b.) *Természetrajzi és vegytani szertár*: Kezelője Varga László. A szertár a legutóbbi időkhöz teljesen romokban volt. A szekrények hiánya miatt a rendezési munka sem indulhatott meg. Folyó iskolai évben helyreállítottunk a természetrajzi szertár számára 2 db nagy szekrényt és a vegytani szertár számára 1 szekrényt. Így a rendezés munkája is megindult, és a szertári állományról hozzáférhetőlegesen leltárunk is van. E szerint a term. rajzi szertár állománya 197 db, 3603 Ft értékben, a vegytani szertár eszközeinek és anyagainak értéke 1325 Ft, összesen (bútorzat nélkül) 4928 Ft.

c.) *Fizikai szertár*: Kezelője Vásárhelyi Károly. A szertár állománya a háborús események következtében mintegy 90%-ban megsemmisült. A szertár újjászervezése a folyó iskolai évben a nagy veszteségek és csekély pótlások ellenére is szépen megindult. Javításokat végeztünk és eszközöket gyűjtöttünk; ezekben a tanulóifjúság is részt vett. A meglévő eszközök leltározása megtörtént. A szertár használható állománya 1948. június 30-án 346 db 9406 Ft értékben. Új beszerzés ebből 22 db, 910 Ft értékben. Nagy akadály minden munkában, hogy mind a szertárban, mind az előkészítésben az összes munkaasztalok hiányoznak, és hogy az előadóteremben nincs kísérleti asztal.

d.) *Rajzszertár*: Kezelője Tóth Sándor. A bútoroknak és a könyveknek 20%-a, az egyéb szertári tárgyak 90%-a megsemmisült. A meglévő anyag rendezést nyert és leltározatott. Az 1947/48.évi gyarapodás néhány eszköz, továbbá 9 db művészeti könyv és füzet és a Szabad Művészet új évfolyama összesen 233,64 Ft értékben. Ebből 1 db népi faragás és a *Souvenir of Egypt* c. mű Nagy Á.VII. o. t. és *Az ókor csodái* Hegedűs S. V. o. t. ajándéka.

e.) *Zenei szertár*: Volt kezelője Szabó Sándor. A háború alatt csaknem teljesen megsemmisült zenei szertár az 1946/47. iskolai évben 260,87 Ft értékben gyarapodott. Hangjegyválványokat, kottákat, zenei szakkönyveket szerzett be és adományképp 2 hanglemezt kapott. Az utolsó iskolai évben a szertár anyagában változás nem

történt. Jelenlegi állománya: hangszerek, kellékek 93 drb, könyvek, folyóiratok 16 drb, énekkari művek 303 drb, zenekari művek szőlődarabok 21 drb, egyéb művek 6 drb, összesen 439 drb, 3000 Ft értékben.

f.) *Testnevelési szertár:* Kezelője Kovács Lajos. A háború előtt az iskola két korszerűen berendezett nagyméretű tornateremmel rendelkezett s a szertári állomány mennyiségi, minőségi és érték tekintetében az első helyen állt az ország középiskolái között. A háború folyamán azonban ennek a mintaszerű felszerelésnek legalább 60%-a megsemmisült. A gondos és egész környékre kiterjedő utánjárással visszaszerzett szertári anyagból mindamelllett az egyik termet az 1946/47. tanév elején már kellően be lehetett rendezni, az 1947/48. iskolai évben pedig üzembe helyeztük a második tornatermet is. (...) A második tornaterem fűtési és világítási berendezésének és padlózatának rendbehozása kb. 1000 pft-ba került. A megjavított felszerelési tárgyak a következők: 2 drb vaskorlát, 2 drb tornaszőnyeg, 2 drb tornapad, 2 drb gyűrűhinta, bordásfalak, 1 drb tornagerenda kb. 1800 Ft értékben. Újabb beszerzések: 2 drb szellőztető motor, vívószerk, különféle labdák stb. 1600 Ft értékben. [uo. 27–28.]

KERESKEDELMI KÖZÉPISKOLA

1944/45

A tanítást az év elején a ref. nőnevelőben kezdtük meg. Itt tanítottunk 1944. október 29-ig, amikor a 9700/1944. sz. VKM. r. a további intézkedésig minden tanítást ideiglenesen megszüntetett. Az igazgatói iroda továbbra is a ref. nőnevelőben maradt. Innen 1945. április 25-én költözött át a ref. Ókollégiumba, mert a nőnevelőt az orosz hadsereg kórházi célokra teljesen igénybe vette. Az Ókollégiumban 3 tanteremben folyt a munka, mégpedig egyik héten délelőtt, a másik héten délután. Ugyanitt működött a ref. gimnázium is. A délelőtti és délutáni váltogatásra a gimnáziummal való közös tanteremhasználat miatt volt szükség. (...) [Kereskedelmi ért. 1944/45. 1.]

A/ Könyvtárak

1. *Tanári szakkönyvtár.* A 84 kötetből álló igen értékes tanári szakkönyvtár csaknem teljesen megsemmisült. Csupán néhány jogtudományi, számviteli, kereskedelmi számtani, közgazdaságtudományi tudományos könyv maradt meg Sándor József lakásán.

2. *Kereskedelmi középiskolai segítő egyesület.* Több mint 440 kötettel rendelkezünk. ezeket még 1944. szeptember hó végén, az iskolai munka kezdetén használatra szétosztottuk az arra érdemes tanulók között. Sajnos, tankönyveink több mint 90%-a elveszett.

3. *Ifjúsági könyvtárunk éppen indulóban volt.* Minden reményünk megvolt az önálló kereskedelmi iskolai ifjúsági könyvtár felállítására. A közbejött események terveink megvalósításában eddig akadályoztak. Azonban erősen hisszük, hogy ifjúságunkat már a legközelebbi években a legkötünőbb könyvekkel tudjuk ellátni.

B/ Szertárak

1. *Gyakorló iroda.* A gazdag gyakorlóirodai szertárunk csaknem teljesen megsemmisült. Ügyirataink, okmányaink és egyéb gyűjteményünk teljesen megsemmisült. A 25 írógépből 14 maradt. Ebből is egy a püspöki hivatalban, egy pedig a gimnázium irodájában állt használatban. A kereskedelmi gépírás tanítására csak 12 db gép áll rendelkezésre. A gépek megtartása leírhatatlan küzdelembe került. Megmaradt (rongált állapotban) a sokszorosító gép és az összeadó és kivonó gép is. Ezeket az írógépekkel együtt Sándor József és Gáti Samu őrizték mind a mai napig, kielégítő sikerrel. A szertár őre: Sándor József.

2. *Az áruismereti és vegytani szertár teljesen megsemmisült.*

3. *Fizikai szertárunk nem is volt.*

4. *Földrajzi szertárunk nem volt.* Csupán néhány térképpel rendelkezett iskolánk. Ebből két darabot ma is használunk.

5. *Testnevelési szertárunk nincsen.* A gimnáziumét használtuk, míg erre mód nyílt. Ebben a hézagos esztendőben csak a szabadban tornáztunk minden tornász nélkül. A gimnázium testnevelési szertára csaknem teljesen megsemmisült. [uo., 4-5.]

1945/46

(...) A kereskedelmi leányközépiskola megnyitása. Iskolánk vezetősége ismerve a helyi viszonyokat és kulturális szükségleteket, a harcok beszüntetése után nyomban tárgyalásokat kezdett V. K. M.-rel a keresk. leányközépiskola érdekében. A V. K. M. 38076/1945. IV. ü. o. sz. rendeletével a magyar keresk.- és közlekedésügyi miniszterrel egyeztetően tudomásul vette a keresk. leányközépiskola megnyitását. (...)

Felnöttek kereskedelmi középiskolája. A Magyar Kereskedelmi és Közlekedésügyi Miniszter Úr 30925/1945. I/1. sz. rendeletével a V. K. M.-rel egyetértésben engedélyezte a felnöttek keresk. középiskolájának megnyitását. (...)

A keresk. középiskola a kollégium második emeletén kapott elhelyezést. Az új épületszárnyban 3 tantermet és egy kisebb szobát, a régi oldalon pedig 2 tantermet kapott. A régi épületrészben kapott két tanterem közül a kisebbet gépíróteremnek használjuk. Az új szárnyban kapott kisebb szobát tanári szobának és egyben igazgatói irodának is használjuk. Az igazgatónak külön irodája nincsen. A testnevelési órákat a gimnázium tornatermében tartottuk. A fizika és a vegytan-áruismereti órákat egész évben az osztálytermekben tartottuk meg, mert a hadműveletek következtében minden szemléltető és kísérleti eszközünk megsemmisült. A tantermek kicsinyek és így egy kivétellel a célnak csak nehezen felelnek meg. Elhelyezésünk tekintetében sok a kívánni való. [Kereskedelmi ért. 1945/46. 1.]

A/ Könyvtárak

1. *Tanári szakkönyvtár.* A 84 kötetes értékes szakkönyvtárból csak néhány példány maradt meg.

2. *Segítő egyesület.* Jelenleg nincsen könyve. A régi könyveket beszolgáltattuk, újakat pedig a nagy drágaság miatt nem vehettünk.

3. *Ifjúsági könyvtár.* Ebben a könyvtárban 12 db könyv van, a többi megsemmisült.

B/ Szertárok

1. *Gyakorló iroda.* Ügy- és okirattárunk teljesen megsemmisült. Az írógépek száma 20, ebből 1 db a püspöki hivatalban, 1 db a gimnáziumi igazgató irodájában, 1 pedig a ref. polgári leányiskola igazgatói irodájában van használatban. Üzemképes a sokszorosítógép is. Az ügy- és okiratok gyűjtését ismét megkezdtük. A szertár őre Gáti Samu.

2. *Áruismereti és vegytani szertár.* Ez megsemmisült. Csupán két textilvizsgáló mikroszkóppal és 3 db fajsúlymérővel rendelkezünk.

3. *Fizikai szertár.* Korábban a gimnáziumét használtuk. Mivel ez megsemmisült, a fizikát kísérletek nélkül tanítjuk.

4. *Földrajzi szertár.* Csupán 1 db térképpel rendelkezünk.

5. *Testnevelési szertár.* Korábban a gimnáziumét használtuk. Jelenleg tornaszerek nélkül dolgozunk. [uo., 8. p.]

1946/47

Iskolánk a Ref. Koll. második emeletén nyert elhelyezést. 4 tanterem, 1 gépiróterem és 1 kis tanári szoba áll rendelkezésünkre. Az elhelyezés nagyon szűkös és kényelmetlen. A tanári szoba egyúttal igazgatói iroda is. A Kollégium tornatermét a nagy lefoglaltság miatt csak mérsékeltten vehettük igénybe. — Fizikát és vegtant a rendes tantermekben tanítottunk, miután a szükséges berendezésnek csak igen csekély töredékével rendelkezünk. Az őszi és tavaszi időszakban délelőtt a fiúk, délután pedig a lányok jártak iskolába. a tél közepén fordított volt a helyzet. [uo. 3.]

A/ Könyvtárak

1. *Tanári szakkönyvtár.* A megmaradt készlet részben vétel, részben ajándék könyvekkel annyira szaporítottuk, hogy ma már 180 kötettel rendelkezünk és a könyvek értéke meghaladja a 3500 Ft-ot.

2. *Segítő egyesület.* 30 db tankönyve van. A készletet évről-évre szaporítjuk.

3. *Ifjúsági könyvtár.* 28 db kisebb értékű könyve van.

B/ Szertárok

1. *Gyakorló iroda.* Ügy- és okirattárunk megsemmisült. Írógépeink száma 22. Ebből nem használható 4. Egy Standard sokszorosítógéppel is rendelkezünk. A szertár őre Gáti Samu.

2. *Áruismereti és vegytani szertár.* Ez megsemmisült. Csupán 2 textilvizsgáló mikroszkóp és 3 db fajsúlymérő maradt meg. Különféle eszközöket és vegyszereket 200 Ft értékben vásároltunk. Áruismereti célokra több értékes mintát és anyagot gyűjtöttünk. A szertár őre Zimányi Alajos.

3. *Fizikai szertár.* Korábban is közös volt a gimnáziummal. A túlnyomórészt megsemmisült berendezést most pótoljuk. Új beszerzésünk értéke 232 Ft. Egyszerűbb kísérleti eszközöket tanulóink házilag állítottak elő. A szertár öre Bacskay Sándor.

4. *Földrajzi szertár.* Közös a gimnáziummal.

5. *Testnevelési szertár.* Közös a gimnáziummal.

1947/48

A/ Könyvtárak

1. *Tanári szakkönyvtár.* Folyó tanévben 36 kötettel gyarapodott 448,10 Ft értékben. Ezenkívül ötféle folyóirat érkezett 270 Ft értékben. A tanári könyvtárban jelenleg 318 kötet van. Ezeket újraértékeltek, 3565,10 Ft értéket állapítottunk meg.

2. *Segítő egyesület.* 120 db tankönyvvel rendelkezik. A könyvek mind használtak. Értékük kb. 800 Ft.

3. *Ifjúsági könyvtár.* 156 kötet könyvvel rendelkezik. A könyvek értéke kb. 1270 Ft.

B/ Szertárak

1. *Gyakorló iroda.* Írógépeink száma 21. Ebből most már csak 1 db nagyon rossz, a többi mind használható. Egy db Standard sokszorosítógéppel is rendelkezünk. A szertár öre Gáti Samu.

2. *Áruismereti és vegytani szertár.* Lassan újjáépül. 15 drb kísérleti eszközt vásároltunk 175 Ft értékben. Fogyasztási anyagunk értéke 60 Ft. Áruismereti szertárunkban ugyancsak gyarapodás történt. 22 drb mintával vagy szemléltető eszközzel, vagy anyaggal rendelkezünk. Értéke: kb. 1200 Ft. A szertár öre Zimányi Alajos.

3. *Fizikai szertár.* Korábban is közös volt a gimnáziummal. Itt is most folyik az újjáépítés. Saját erőnkéből 28 db kísérleti eszközt szereztünk be vagy készítettünk házilag. Értéke: 1153,60 Ft. A szertár öre Bacskay Sándor.

4. *Földrajzi szertár.* Közös volt eddig is a gimnáziummal. Ebben az évben azonban szereztünk be magunk is különféle térképeket. Jelenleg 10 db térképünk van. Értéke kb. 300 Ft. Öre Zimányi Alajos.

5. *Testnevelési szertár.* Közös a gimnáziummal. Költségvetésünkben folyó évben 300 Ft-ot fordítottunk erre a célra. Öre Kovács Lajos.

NŐNEVELŐ INTÉZET

(tanítónőképző, leánylíceum, polgári leányiskola,
gyakorló elemi / általános iskola)

1944/45

Az iskolai évet szeptember 9-én nyitottuk meg. A tanítás munkáját szeptember 10-től a légi riadók miatt szükségessé vált megszakításoktól eltekintve október végéig tervszerűen végeztük. Október 12-én az internátusnak a honvédség részéről történt igénybevétele miatt bentlakó növendékeinket hazabocsátottuk. Helybeli tanulóink-

kal tovább folytattuk az iskolai munkát. Október 28-án ezt abba kellett hagynunk, mert intézetünket hadikórháznak rendezték be. A V.K.M. 56001/1945. sz. rendeletének megfelelően a tanítást a gyakorló népiskolában 1945. április 24-én, a líceum és tanítónőképző osztályaiban pedig május 7-én újból megrendeztük. Mivel iskolánkban hadikórház volt, a református templomban, az egyház gazdasági hivatalában és tanácstermében tanítottunk. [*Nőnevelő ért.* 1944/45. 1.]

A háborús események könyvtáraink és szertáraink 80%-át megsemmisítették. Helyiség hiánya miatt a megmaradt részt még nem lehetett számba venni és leltározni. [uo. 7. p.] Az iskola épülete még mindig az orosz katonai hatóság használatában van. Állapota ez idő szerint át nem tekinthető. [uo. 23.]

Az internátus az iskolai év elején 207 bentlakó növendékkel kezdte meg működését. A munka zavartalanul folyt október 12-ig, amikor a honvédség részére az iskolaépületet igénybe vették. Ekkor növendékeink túlnyomórészt hazamentek, csak a nagyon távol lakók közül maradtak itt néhányan a hónap végéig. Mivel a főiskolai köztartás — a kollégium épületének ugyancsak katonai célokra való igénybevétele miatt — ebben az iskolai évben nem működhetett, a konviktusra felvett tanulók is a nőnevelő-intézetben érkeztek Pápán tartózkodási idejük alatt. Mintegy tizenhat főiskolai hallgató és gimnáziumi tanuló, akik szüleikhez hazamenni nem tudtak, március 24-ig maradtak. Ekkor az épületnek katonai lefoglalása miatt az élelmezés megszűnt. Az internátusból a bentlakó tanerőknek is ki kellett költözniök. (...) [uo. 27.]

1945/46

Az iskolai évet szeptember 9-én istentisztelettel nyitottuk meg. (...) Iskolaépületünknek az orosz katonaság részéről történt igénybevétele miatt a fenntartó testület a gimn. épületében jelölt ki számunkra helyet. Itt tanítottunk a fiúgimnázium, keresk. középiskola, a polgári leányiskola mellett váltakozó tanítással. (...) Szeptember 19-én az orosz hatóság visszaadta iskolaépületünket, de alig hogy végeztünk a növendékeink bevonásával az ablakok tisztításának s a termék kitarításának két hetet igénybevevő munkájával, újból lefoglalták iskolánkat katonai célokra. (...) [*Nőnevelő ért.* 1945/46. 3.]

Tanulóotthonunkat ebben az iskolai évben nem nyithattuk meg, mivel mindezeideig nem kaptuk vissza. Növendékeink egyes családoknál helyezkedtek el. (...) [uo. 39.]

1946/47

Az intézet háborús kára. Épületkár hivatalos becslés szerint 700.000.– Ft, felszerelés- és berendezés-károsodás 1938. évi árak alapján pengőben 320.000.– P. [*Nőnevelő ért.* 1946/47. 4.]

Újjáépítés. A rendkívül nagy károkat szenvedett iskola és tanulóotthon újjáépítését megkezdtük. A kollégium minden tagozatának ifjúsága a 48-as munka keretében eddig a következő munkákat végezte el: a kert körül új kerítés építése, a veteményes kert beültetése, az elszáradt fák kitermelése, a szemétdögdrök befedése, az összes he-

lyiségekből a felhalmozódott szemét kitakarítása, s a termék kisöprése, a befalazott ajtó- és ablakrészek kibontása s a téglák összerakása. Iparosok által elvégzett munkák: a Tapolca-meder falazatának megjavítása, egy vízlevezető akna helyreállítása, a főbejárati kapu kijavítása, zárral és kilincsekkel felszerelése, 3 kályha átrakása, 3 helyiség kimeszelése. Ezekre a munkákra különböző adományokból befolyt 7597.– Ft 20 fillér, kiadás volt 5402.– Ft 90 fillér.

A nőnevelő intézet internátusa. Iskolaépületünket csak az év végén kaptuk vissza, ezért tanulóotthonunkat ebben az iskolai évben sem tudtuk megnyitni. Növendékeink egyes családoknál helyezkedtek el. Az étkezésre a főiskolai köztartásra is beiratkozhattak. A tanulóotthon hiányát minden tekintetben nagyon éreztük, a tanítató szülőknek is hő óhajuk, hogy leánygyermeküket a tanulás és nevelés célját szolgáló internátusban helyezhessék el. Reméljük, hogy tanulóotthonunkat a következő iskolai évben már megnyithatjuk. [uo. 40.]

1947/48

Újjáépítés. Hivatalos megállapítást nyert a szomorú tény, hogy a Nőnevelő-intézet épülete városunk legsúlyosabb kárt szenvedett iskolaépülete. E tekintetben országos viszonylatban is neki jut a szomorú elsőség. A 220 főre berendezett tanulóotthon és a 600 főre berendezett iskolai rész az épület állagában is igen nagy mértékben megromlott, felszerelésében pedig 90%-os kárt szenvedett. A súlyos károk részbeni megszüntetése s a tanulóotthon egy részének helyreállítása céljából a fenntartó egyházkerület az épületnek 1947. május havában történt visszanyerése után 1947. évi június havában azonnal megindította az újjáépítés munkáját. Pápa megyei város polgármestere, a képviselőtestület, a MKP [Magyar Kommunista Párt — M. Zs.] helyi szervezete a Szoc. Dem. Párt és a város egész közönsége egyértelműen a város ügyének tekintették a Nőnevelő-intézet újjáépítésének megkezdését, s áldozatos szívvel hathatós támogatást nyújtottak. Az 1947. év nyarán végzett ezen részleges újjáépítés lehetővé tette, hogy a tanulóotthon 102 bentlakó növendékkel az iskolai év elején újból megnyílhatott. Ennek az építkezésnek a költségei meghaladták a 200.000.– Ft-ot, melyhez a VKM [Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium — M. Zs.] 15.000.– Ft-tal, az építés- és közmunkaügyi minisztérium 6000.– Ft-tal, Pápa megyei város 32.500.– Ft-tal, a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége 1830.– Ft-tal, a gyárak, üzemek, közületek 22.469.– Ft-tal, az egyházkerület gyülekezetei 2984.– Ft-tal, magánosok, volt növendékek és a jelenlegi tanulók 7583.– Ft-tal járultak hozzá, a Belügyminiszter úr által adott gyűjtési engedély eredménye pedig 16.750.– Ft volt. Az iskolafenntartó egyházkerület mintegy 100.000.– Ft-tal növelte az újjáépítésre fordítható összeget. De ezen készpénzbeli segítségeken kívül tetemes értéket képvisel annak az anyagnak és munkának az értéke is, melyet természetben szolgáltattak, ill. teljesítettek. Nevezetesen a MKP helyi szervezete egy hálótermet, a Szoc. Dem. Párt egy termet, Korcsmáros József asztalosmester egy szertárt, Kunt János építőmester és Kunt Józsefné asztalosüzem-tulajdonos a tornatermet saját költségükön állították helyre. Több pápai iparos kisebb-nagyobb helyreállítási munkát végzett díjtalanul. A főiskolai 48-as ifjúság a kertet új drótkerítéssel vette körül. Az áll. mezőgazda-

sági középiskola, a ref. keresk. középiskola és a ref. gimn. tanulói a romok eltakarításának munkáját végezték. Az alsóvárosi református szekeres gazdák ingyen fuvarokat adtak. (...)

1948. április havában tovább folytattuk az újjáépítés munkáját, hogy a tanítónő-képző-intézet és a leánylíceum tantermeit az első emeleti épületrészben helyreállítsuk, s ezzel lehetővé tegyük még az iskolai év folyamán a saját helyiségeinkbe való visszaköltözést. Mivel erre az építkezésre semmiféle fedezettel nem rendelkezünk, kéressel fordultunk a bentlakó tanulók szüleihez, hogy ajánlják fel az újjáépítés céljaira a természetben beszolgáltatandó terményeknek részükre visszatérítendő összegét. E helyről is hálás köszönetet mondunk a kedves szülőknek, akik meghallgatták kérésünket s áldozatos szívvvel, kisebb-nagyobb összegekben megajánlottak 15.000.– Ft-ot, amely összegből helyreállítottuk az első emeleti osztálytermeket és folyosót, úgyhogy a líceum I–III. osztálya és a tk. [tanítónőképző — M. Zs.] IV. osztálya május 27-én boldog örömmel visszaköltözhetett négy évvel azelőtt elhagyott osztálytermeibe. A még újjáépítésre váró részek helyreállítására legalább 200.000.– Ft kellene.

[Főiskolai ért. 1947/48. 83–84.]

